

Het is nooit te oud om van te leren

Delftse Archeologische Notitie 189

Bethelpark, gemeente Delft

Een inventariserend veldonderzoek door middel van
proefsleuven

Bas Penning

Archeologie
Delft

Bethelpark, gemeente Delft

Een inventariserend veldonderzoek door middel van
proefsleuven

Bas Penning

Opdrachtgever:	Borghese Real Estate
Contactpersoon:	Dhr. H.W. Pleijsier
Bevoegde overheid:	Gemeente Delft
Contactpersoon:	Mevr. M. Kerkhof
Beheer documentatie:	Gemeente Delft
Type onderzoek:	Proefsleuven
Periode van uitvoer:	Februari 2019
Aanleiding:	Nieuwbouw
Locatie:	Bethelpark Delft
Coördinaten:	83205/446014
Zaakidentiteitsnr. Archis:	4671816100
Projectcode:	DB213
Projectleider:	B. Penning (MA)
Projectmedewerker:	Drs. J.P. Bakx
Status:	Herziene definitieve versie 30 april 2019
Autorisatie:	

drs. J.P.L. Bakx

ISSN: 1879-9590
© 2019 Archeologie Delft

Samenvatting

Archeologie Delft heeft in opdracht van het Borghese Real Estate een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven uitgevoerd in het plangebied Bethelpark in Delft. In het plangebied zal nieuwbouw plaatsvinden. Omdat bij de graafwerkzaamheden voor deze nieuwbouw archeologische resten verloren kunnen gaan, was het noodzakelijk om het plangebied op de aanwezigheid van de resten te controleren.

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek kan worden vastgesteld dat er geen behoudenswaardige vindplaatsen in het plangebied aanwezig zijn. Er wordt daarom geadviseerd om geen verder archeologisch onderzoek uit te voeren.

Inhoudsopgave

2 Samenvatting

4 1 Inleiding

- 1.1 Inleiding
- 1.2 Plangebied
- 1.3 Vooronderzoek
- 1.4 Onderzoekskader
- 1.5 Methode van onderzoek

7 2 Resultaten

- 2.1 Bodemopbouw
- 2.2 Sporen en structuren (afbeelding 3)
- 2.3 Vondsten

**10 3 Beantwoording van de onderzoeksvragen en
selectieadvies**

12 Bibliografie

12 Overzicht van afbeeldingen

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Archeologie Delft heeft in opdracht van het Borghese Real Estate een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven uitgevoerd in het plangebied Bethelpark in Delft. In het plangebied zal nieuwbouw plaatsvinden. Omdat bij de graafwerkzaamheden voor deze nieuwbouw archeologische resten verloren kunnen gaan, was het noodzakelijk om het plangebied op de aanwezigheid van de resten te controleren.

1.2 Plangebied

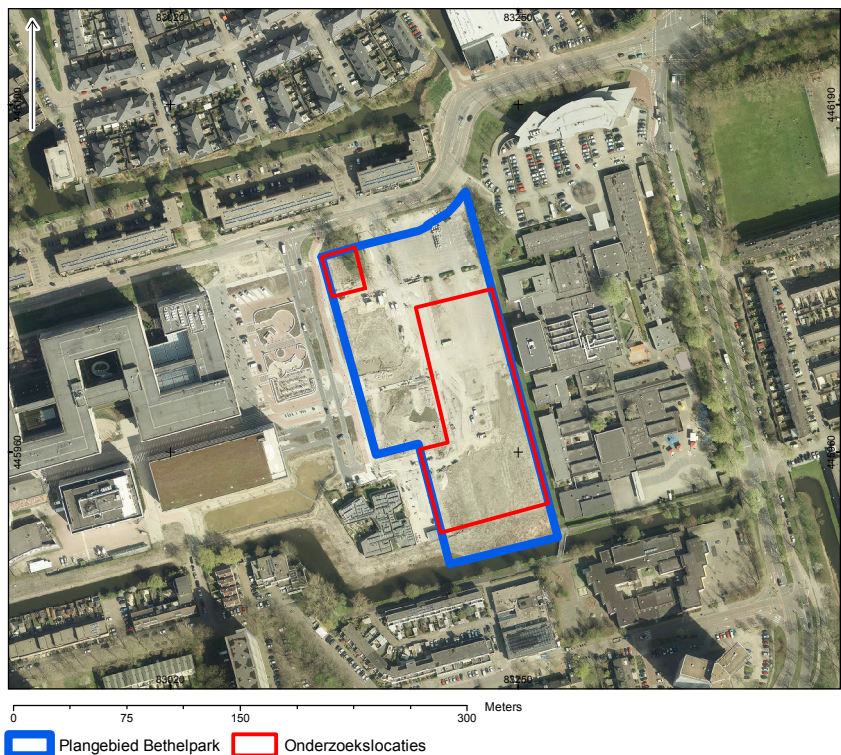
Het plangebied ligt in de wijk Buitenhof op een voormalig parkeerterrein van het Reinier de Graaf Gasthuis. Het centrumcoördinaat van het gebied is 83205 x 446014 en de oppervlakte bedraagt circa 1,8 ha. Het plangebied is momenteel gedeeltelijk in gebruik als grasveldje, parkeerterrein en verder braakliggend. Op het braakliggende deel zijn recentelijk enkele gebouwen gesloopt. De heipalen van deze gebouwen zijn nog in de bodem aanwezig. Het maaiveld ligt gemiddeld op circa 0,70 m -NAP.

1.3 Vooronderzoek

In 2010 is voor het hele terrein dat toen eigendom was van het Reinier de Graaf Gasthuis een bureau- en booronderzoek uitgevoerd.¹ Hieruit is gebleken dat een groot deel van het plangebied verstoord was, maar dat er een aantal zones waren waar wel archeologische resten uit de Romeinse tijd en latere periodes verwacht konden worden. Deze middelhoge tot hoge verwachting was gebaseerd op de aanwezigheid van geulafzettingen van de Gantel Laag als geologische bodem en fosfaten, houtskool en de woudlaag² in een intacte bodem.

¹ Penning 2011.

² De woudlaag is het restant van een volledig geoxideerde veenlaag of vegetatiehorizont en geldt als gidslaag die aangeeft op welk niveau resten uit de Romeinse tijd en latere periodes kunnen worden verwacht.

Afbeelding 1: ligging van het plangebied.

1.4 Onderzoekskader

Het archeologisch onderzoek door middel van proefsleuven heeft als doel duidelijkheid te krijgen over de aard, diepte en conservering van de eventueel aanwezige archeologische resten, zodat er een onderbouwde afweging kan worden gemaakt over hoe er met de vindplaatsen moet worden omgegaan. De verzamelde gegevens dienen het uitgangspunt te zijn bij het formuleren van een waardestelling en aanbeveling (selectieadvies) voor eventueel vervolgonderzoek of behoud ter plaatse (behoud *in situ*). In dat kader is er voorafgaand aan het onderzoek een Programma van Eisen (PvE) opgesteld.³ In dit PvE staan de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn er archeologische vindplaatsen aanwezig?
- Wat is de aard, datering, omvang en conserveringstoestand van de aangetroffen grondsporen en archeologische lagen?
- Wat is de diepteligging (t.o.v. NAP of maaiveld), de dikte en de stratigrafische positie van de archeologische laag of lagen waarin archeologische indicatoren zijn aangetroffen?
- Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig, wat is de vondstdichtheid en hoe is de conserveringstoestand?
- Wat is de geo(morfo)logische opbouw van het plangebied?
- Komt de archeologische verwachting overeen met de reeds bekende resultaten uit eerder veldonderzoek in de omgeving van het plangebied?
- Zijn er delen van het plangebied verstoord? En zo ja, waar en in welke mate?
- Is er sprake van een behoudenswaardige vindplaats/vindplaatsen?
- Wat zal de aantasting zijn van de vindplaats(en) bij uitvoering van de voorgenoemen werkzaamheden?

1.5 Methode van onderzoek

Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd op 13 en 14 februari 2019 door een veldteam van twee archeologen van Archeologie Delft. Hierbij is gebruik gemaakt van een kraan van Loonbedrijf L.L. van de Post (afbeelding 2).

Bij het onderzoek werden vijf sleuven van circa 2 m breed en met een totale lengte van 133 m aangelegd. Het totale onderzochte oppervlak is daarmee circa 266 m². De sleuven zijn aangelegd tot op een diepte tussen 1,9 m en 2,3 m –NAP, op dit niveau bevond zich de natuurlijke klei.

Vanwege de losse bovengrond, opkomend grondwater en de aanlegdiepte zijn over het algemeen korte sleufdelen van 5 m aangelegd. Er werd verdiept tot op

³ Penning & Kremer 2019.

Afbeelding 2 uitvoering van het onderzoek.

archeologisch relevant niveau, waarna het vlak en eventuele sporen werden gedocumenteerd, om vervolgens de sleuf weer dicht te gooien. Aansluitend werd het opvolgende sleufdeel van 5 m ontgraven en onderzocht.

In afwijking van het PvE zijn er, in overleg met de archeologisch adviseur van de gemeente Delft, minder proefsleufdelen aangelegd dan aanvankelijk gepland was. Op basis van de resultaten van de sleuven nabij het parkeerterrein, is besloten dat het opbreken van de bestrating op het parkeerterrein niet noodzakelijk was en geen aanvullende informatie meer zou opleveren.

2 Resultaten

2.1 Bodemopbouw

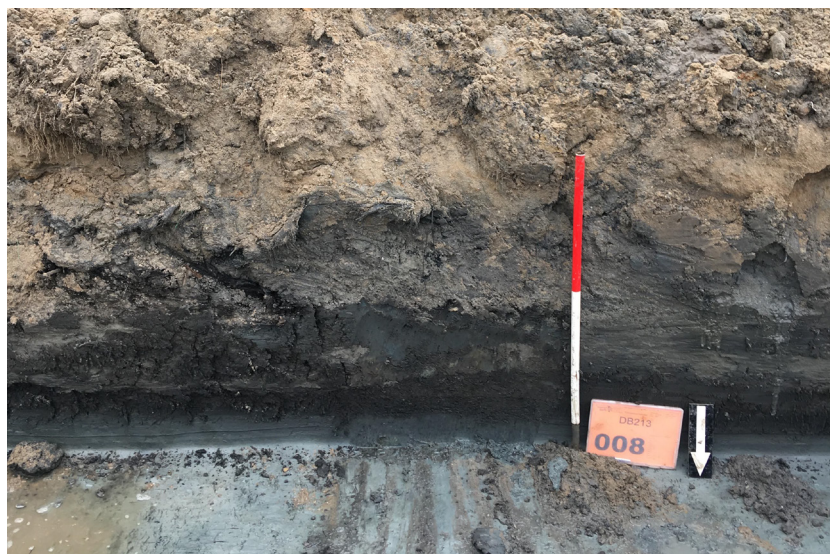
De bodem in het plangebied heeft overal globaal dezelfde opbouw. De dikte van de lagen kan lokaal variëren en delen van het terrein zijn verstoord. Waar deze niet verstoord is bestaat de eerste 0,8 tot 1,2 m van de bodem uit ophogingspakketten van matig grof zand vermengd met klei en puin en andere subrecente resten (tot 1,5/1,8 m –NAP). Deze ophogingslagen zijn bij de ontwikkeling van het Reinier de Graaf Gasthuis in de jaren 60 van de 20^e eeuw opgebracht.

Onder de laag bevindt zich de oorspronkelijke, circa 30 cm dikke bouwvoor met plantenresten. Hieronder ligt op sommige plaatsen de woudlaag die ook in de boringen is aangetroffen. Onder de oude bouwvoor of de woudlaag is de natuurlijke bodem aangetroffen. Deze laag bestaat uit een lichtgrijze, sterk siltige kleilaag en behoort geologisch gezien tot dekafzettingen van de Gantel Laag van het Laagpakket van Walcheren. De top van deze laag ligt tussen 1,9 m en 2,3 m –NAP (afbeelding 3 en 4).

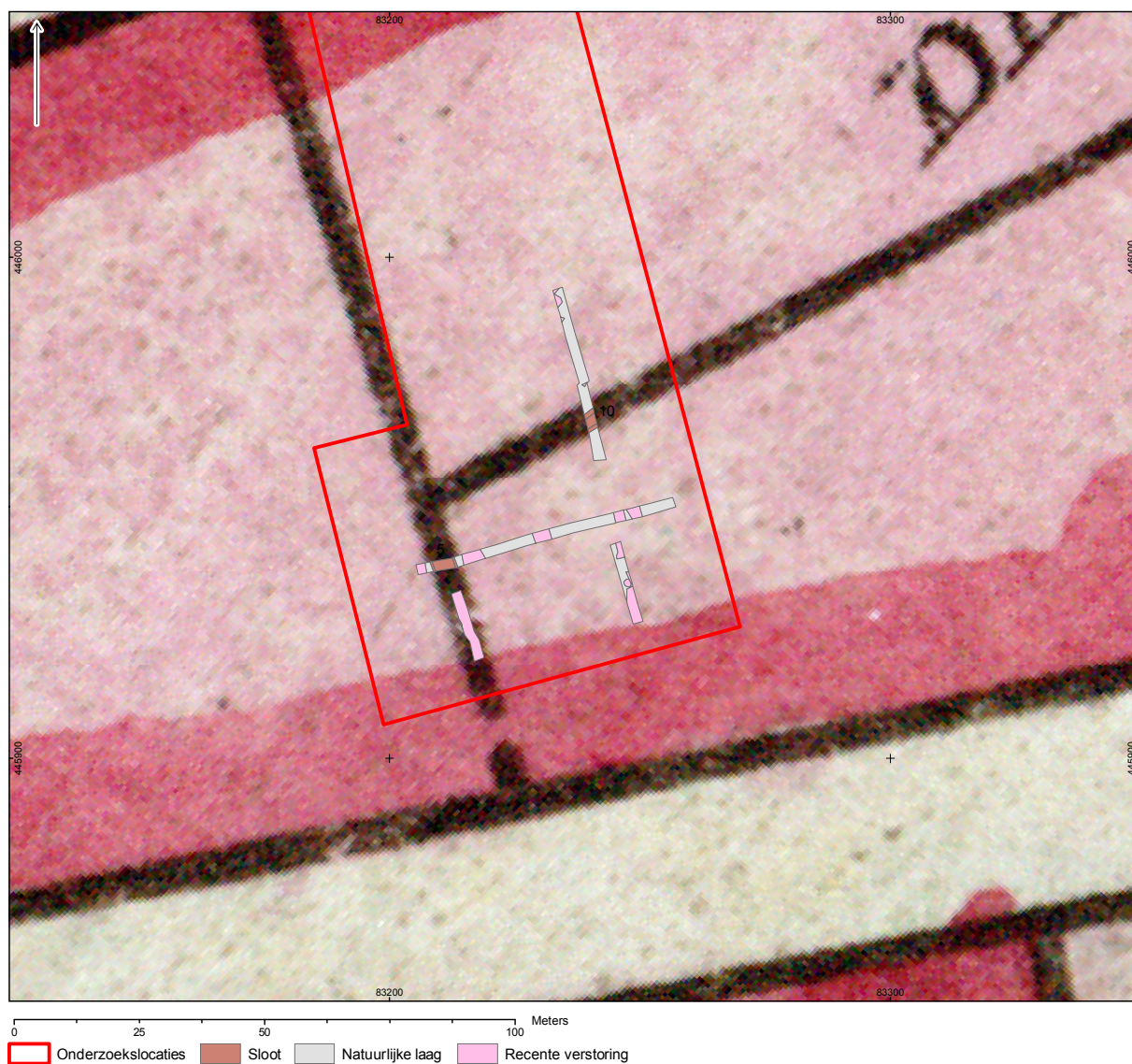
Afbeelding 3: alle sporenkaart.

Afbeelding 4: profiel in put 2 met op-hogingslaag, bouwvoor, woudlaag en natuurlijke bodem.

Afbeelding 5: de sloten geprojecteerd op de Kaart van Kruikius uit 1712.

2.2 Sporen en structuren [afbeelding 3]

De enige archeologische sporen die zijn aangetroffen zijn twee sloten (S5 en S10) die met het ophogen van het terrein in de jaren 60 zijn gedempt. De sloten zijn 3,5 m en 5 m breed en bestaan uit aan de buitenranden uit sterk humeuze klei. De kern bestaat uit schoon dempingszand. De sloten staan afgebeeld op de Kaart van Kruikius uit 1712 (afbeelding 5) en moeten dus voor die tijd zijn gegraven, maar nauwkeuriger dateren is niet mogelijk. In de sloten zijn geen vondsten aangetroffen. Sloot S5 werd op basis van de oriëntatie ook in put 5 verwacht, maar deze was door de vele verstoringen in deze put niet meer aanwezig.

2.3 Vondsten

Er zijn tijdens het onderzoek twee vondstnummers uitgedeeld voor in totaal elf vondsten die zijn aangetroffen in de oorspronkelijke bouwvoor. De vondsten bestaan uit vier scherven roodbakkerd aardewerk uit de 18^e of 19^e eeuw en twee scherven wit industrieel aardewerk uit de 19^e of eerste helft van de 20^e eeuw. Nadere determinatie van deze vondsten is niet mogelijk. De overige vondsten betreffen fragmenten van rode baksteen en kunnen niet gedateerd worden.⁴ De vondsten zullen niet worden gedeponeerd en worden na goedkeuring van dit rapport ontzamd.

⁴ Het vondstmateriaal is gedetermineerd door drs. J. van Horssen, senior specialist anorganische materialen.

3 Beantwoording van de onderzoeksvragen en selectieadvies

3.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Zijn er archeologische vindplaatsen aanwezig?

In het plangebied zijn geen archeologische vindplaatsen aangetroffen. Er zijn alleen twee sloten aangetroffen die op basis van historisch kaartmateriaal voor 1712 moeten zijn gegraven.

Wat is de aard, datering, omvang en conserveringstoestand van de aangetroffen grondsporen en archeologische lagen?

Aangezien er geen vindplaatsen aanwezig zijn, kan deze vraag niet beantwoord worden.

Wat is de diepteligging (t.o.v. NAP of maaiveld), de dikte en stratigrafische positie van de archeologische laag of lagen waarin archeologische indicatoren zijn aangetroffen?

Aangezien er geen vindplaatsen aanwezig zijn, kan deze vraag niet beantwoord worden.

Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig, wat is de vondstdichtheid en hoe is de conserveringstoestand?

Er zijn tijdens het onderzoek enkele scherven roodbakkerd geglaazuurd aardewerk en wit industrieel aardewerk gevonden. Ook zijn er enkele fragmenten van baksteen verzameld. De conservering van deze vondsten is goed, maar door de afwezigheid van een vindplaats is de vondstdichtheid laag.

Wat is de geo(morfo)logische opbouw van het plangebied?

De bodem in het plangebied heeft overal globaal dezelfde opbouw. De dikte van de lagen kan lokaal variëren en delen van het terrein zijn verstoord. Waar deze niet verstoord is bestaat de eerste 0,8 tot 1,2 m van de bodem uit ophogingspakketten van matig grof zand vermengd met klei en puin en andere subrecente resten (tot 1,5/1,8 m –NAP). Deze ophogingslagen zijn bij de ontwikkeling van het Reinier de Graaf Gasthuis in de jaren 60 van de 20^e eeuw opgebracht.

Onder de laag bevindt zich de oorspronkelijke circa 30 cm dikke bouwvoor met plantenresten. Hieronder ligt op sommige plaatsen de woudlaag die ook in de boringen is aangetroffen. Onder de oude bouwvoor of de woudlaag is de natuurlijke bodem aangetroffen. Deze laag bestaat uit een lichtgrijze, sterk siltige kleilaag en behoort geologisch gezien tot dekafzettingen van de Gantel Laag van het Laagpakket van Walcheren. De top van deze laag ligt tussen 1,9 m en 2,3 m –NAP.

Komt de archeologische verwachting overeen met de reeds bekende resultaten uit eerder veldonderzoek in de omgeving van het plangebied?

De vindplaatsen in de omgeving bestaan over het algemeen uit kleine vondstcomplexen van enkele scherven die de aanwezigheid van boerderijen doen vermoeden. Geen van deze mogelijke boerderijen is tot op heden onderzocht. Zeker is dat deze

binnen het plangebied niet aanwezig zijn.

Zijn er delen van het plangebied verstoord? En zo ja, waar en in welke mate?

Delen van het plangebied zijn verstoord. Zie afbeelding 3.

Is er sprake van een behoudenswaardige vindplaats/vindplaatsen?

Er zijn geen behoudenswaardige vindplaatsen aanwezig in het plangebied.

Wat zal de aantasting zijn van de vindplaats(en) bij uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden?

Aangezien er geen vindplaatsen aanwezig zijn, is deze vraag niet langer relevant.

3.2 Selectieadvies

Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek kan worden vastgesteld dat er geen behoudenswaardige vindplaatsen in het plangebied aanwezig zijn. Er wordt daarom geadviseerd om geen verder archeologisch onderzoek uit te voeren. De uiteindelijke beslissing over vervolgonderzoek ligt bij het bevoegd gezag, in deze de gemeente Delft.

Mocht tijdens de geplande werkzaamheden toch archeologische waarden aanwezig zijn, dan dienen deze in het kader van de Erfgoedwet (paragraaf 5.4) te worden gemeld bij de minister van OCW. In de praktijk komt dit erop neer dat archeologische toevalsvondsten worden gemeld bij de bevoegde overheid, in deze de adviseur Archeologie van de gemeente Delft, mevrouw M. Kerkhof (06-53988767 of mkerkhof@delft.nl).

Deze algemene meldingsplicht is altijd van toepassing en dus ook in gebieden die bij voorbaat zijn vrijgesteld van archeologisch onderzoek en gebieden die na archeologisch (voor)onderzoek zijn vrijgegeven voor ontwikkeling. Het is mogelijk dat na melding blijkt dat het om een vondst gaat waarvoor het bevoegd gezag nader onderzoek vereist.

Literatuur

Penning, B. 2011: Reinier de Graaf Gasthuis. Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek middels grondboringen, *Delftse Archeologische Rapporten 104*.

Penning, B. & K. Kremer, 2019: *Programma van Eisen Bethelpark*.

Overzicht van afbeeldingen

Afbeelding 1 [blz. 4]]
Ligging van het plangebied.

Afbeelding 2 [blz. 5]
Uitvoering van het onderzoek.

Afbeelding 3 [blz. 7]
Alle sporenkaart.

Afbeelding 4 [blz. 8]
Profiel in put 2 met ophogingslaag, bouwvoor, woudlaag en natuurlijke bodem.

Afbeelding 5 [blz. 8]
De sloten geprojecteerd op de Kaart van Kruikius uit 1712.